

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 81g/2026

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 293 alin.
(4) din Codul de procedură penală

(accesul la materialele urmăririi penale)

CHIȘINĂU

7 mai 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dnei Emilia Cazacu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 15 aprilie 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 mai 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa [...]” din articolul 293 alin. (4) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Iurii Bordeniuc, în interesele dlui Dian Mitev, parte în dosarul nr. 1-739/2026, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Radu Grecu de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele cauzei, așa cum au fost formulate de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. Dl Dian Mitev este învinuit de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 166 alin.(2) lit. b) și c), art. 171 alin. (3) lit. a) și b), art. 172 alin. (3) lit. a) și b), art. 206 alin. (3) lit. b¹), e¹) și f), art. 217 alin. (4) și art.187 alin. (2) lit. b), e) din Codul penal. La 16 martie 2026 a intervenit un nou apărător, și anume dl avocat Iurii Bordeniuc. Procurorul de caz i-a acordat acestuia un termen de 3 zile pentru a lua cunoștință de materialele urmăririi penale.

5. La 17 martie 2026, dl avocat Bordeniuc a solicitat prelungirea termenului în discuție, invocând volumul considerabil al materialelor. Printr-o ordonanță din 18 martie 2026, procurorul i-a respins cererea pe baza articolului 293 alin. (4) din Codul de procedură penală. Ordonanța a fost menținută de procurorul ierarhic superior. La 20 martie 2026, cauza penală a fost înregistrată la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

6. La 3 aprilie 2026, dl Iurii Bordeniuc a ridicat, în interesele dlui Dian Mitev, excepția de neconstituționalitate a textului „[...] persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa [...]” din articolul 293 alin. (4) din Codul de procedură penală.

7. Printr-o încheiere din 9 aprilie 2026, judecătorul cazului a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 293

Prezentarea materialelor de urmărire penală

„(1) După verificarea de către procuror a materialelor cauzei și adoptarea uneia din soluțiile prevăzute în art.291, procurorul aduce la cunoștință învinuitului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor despre terminarea urmăririi penale, locul și termenul în care ei pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale.

(2) La cererea părților și a altor persoane participante la procesul penal, procurorul poate expedia, prin intermediul poștei electronice a cărei adresă este indicată în cerere, o copie scanată a materialelor urmăririi penale. În cazul în care învinuitul este în arest, materialele urmăririi penale se aduc la cunoștința acestuia în prezența apărătorului lui, iar la cererea învinuitului – fiecăruia dintre ei, în mod separat.

(3) Pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale, ele se prezintă cusute în dosar, numerotate și înscrise în borderou. La cererea părților, vor fi prezentate și corpurile delictive, vor fi reproduse înregistrările audio și video, cu excepția cazurilor prevăzute în art.110 și a informației ce se referă la datele cu caracter personal, păstrată în condiții de confidențialitate în compartimentul separat al cauzei penale. Dacă dosarul penal are mai multe volume, acestea se prezintă concomitent pentru a se lua cunoștință de materialele respective ca persoana care ia cunoștință de ele să poată reveni la oricare din aceste volume de mai multe ori. Pentru a se lua cunoștință de dosarele voluminoase, procurorul, printr-o ordonanță, poate întocmi un grafic, coordonat cu apărătorul, prin care stabilește data și numărul volumelor pentru studiere.

(4) Termenul pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale nu poate fi limitat, însă în cazul în care **persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa**, procurorul fixează modul și termenul acestei acțiuni, reieșind din volumul dosarului.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției menționează că textul contestat îi acordă procurorului competența unilaterală de a constata existența unui pretins abuz din partea persoanei care ia cunoștință de materialele urmăririi penale și, în consecință, să limiteze timpul și modul în care persoana va lua cunoștință de materialele în cauză, fără ca legea să definească noțiunea de abuz. În opinia autorului, în lipsa unor criterii clare și previzibile, dar și a unor garanții împotriva arbitrariului, textul contestat îi acordă procurorului o marjă de apreciere excesivă la restrângerea unui drept procedural.

11. Autorul excepției consideră că prevederea contestată îi limitează dreptul la apărare și la un proces echitabil, contrar articolelor 1, 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

14. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul părții în proces. Astfel, Curtea constată că ea este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă textul „[...] persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa [...]” din articolul 293 alin. (4) din Codul de procedură penală, care nu a mai constituit obiect al controlului de constituționalitate.

16. Curtea observă că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul examinării cauzei penale în fond de către instanța de judecată. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi avute în vedere la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

18. Autorul sesizării susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 (*statul Republica Moldova*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

19. În jurisprudența sa, Curtea a notat că articolul 1 alin. (3) din Constituție comportă un caracter general și reprezintă un imperativ care stă la baza tuturor reglementărilor. Această normă nu poate fi invocată de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă. Totodată, Curtea precizează că și articolele 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unei ingerințe în drepturile fundamentale.

20. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, este corespondentul prevederilor articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar articolul 26 din Constituție, care garantează în mod distinct dreptul la apărare, este corespondentul prevederilor articolului 6 § 3 din Convenție. Astfel, garanțiile stabilite de articolul 26 din Constituție reprezintă aspecte precise ale dreptului la un proces echitabil prevăzut de articolul 20 din Constituție și articolul 6 din Convenție (a se vedea DCC nr. 37 din 25 aprilie 2024, § 22).

21. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, articolul 6 § 3 b) din Convenție îi garantează oricărei persoane acuzate de o infracțiune dreptul de

a dispune de timp și mijloace adecvate pentru pregătirea apărării sale. În plus, „mijloacele” care trebuie puse la dispoziția oricărei persoane acuzate de o infracțiune includ posibilitatea de a fi informată, în scopul pregătirii apărării sale, cu privire la rezultatul investigațiilor efectuate pe parcursul procedurii (a se vedea *Beraru v. România*, 18 martie 2014, § 69).

22. Afirmând incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, autorul excepției susține că acordarea competenței procurorului de a constata abuzul comis de persoana care ia cunoștință de materialele urmăririi penale și de a stabili un termen pentru examinarea materialelor în discuție îl plasează pe acuzat în imposibilitatea de a-și exercita în mod efectiv dreptul la apărare.

23. Curtea reține că, în baza articolului 293 alin. (1) din Codul de procedură penală, procurorul aduce la cunoștința învinuitului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor informația referitoare la terminarea urmăririi penale, la locul și la termenul în care pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale. Articolul 293 alin. (4) din Codul de procedură penală prevede, ca regulă generală, că termenul pentru a lua cunoștință de materialele urmăririi penale nu poate fi limitat. Totuși, dacă persoana care ia cunoștință de materiale face abuz de situația sa, legislatorul i-a acordat procurorului competența să stabilească modul și termenul acestei acțiuni, având în vedere volumul dosarului.

24. Referitor la critica autorului, potrivit căreia legislatorul nu a definit noțiunea de „abuz” și nici nu a stabilit criteriile pe baza cărora procurorul constată acest fapt, Curtea notează că, având în vedere varietatea de situații care pot apărea în practică, nu este nici posibil, nici rezonabil ca legislatorul să prevadă o listă exhaustivă a situațiilor în care se consideră că persoana abuzează de situația sa. În jurisprudența sa, Curtea a constatat că multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică (a se vedea DCC nr. 3 din 15 ianuarie 2026, § 22).

25. Astfel, constatarea faptului că o persoană face abuz de situația sa atunci când solicită accesul la materialele urmăririi penale rezultă dintr-o apreciere precisă a circumstanțelor de fapt. În acest caz, legea prevede posibilitatea stabilirii unui termen precis în interiorul căruia persoana poate lua cunoștință de materialele în discuție. Soluția legislatorului urmărește să asigure atât respectarea drepturilor persoanelor de a avea acces la materialele urmăririi penale, cât și buna desfășurare a procesului penal, inclusiv excluderea cazurilor de tergiversare a procedurilor.

26. Curtea nu poate reține critica referitoare la lipsa garanțiilor la aplicarea normei contestate. Sub acest aspect, Curtea notează că procurorul, la cererea părților și a altor persoane participante la procesul penal, poate expedia, prin intermediul poștei electronice, o copie scanată a materialelor urmăririi penale. În cazul în care învinuitul este în arest, materialele urmăririi penale se aduc la cunoștința acestuia în prezența apărătorului lui, iar la cererea învinuitului – fiecăruia dintre ei, în mod separat (articolul 293 alin. (2) din Cod). În cazul dosarelor voluminoase poate întocmi, printr-o ordonanță, un grafic, coordonat cu apărătorul, prin care stabilește data și numărul volumelor pentru studiere (articolul 293 alin. (3) din Cod). Acțiunile, inacțiunile și actele procurorului pot fi contestate în fața procurorului ierarhic superior și, ulterior, a judecătorului de instrucție (a se vedea articolul 299¹ din Cod), iar toate cererile, plângerile și demersurile înaintate după trimiterea cauzei

în judecată se soluționează de către instanța care judecă cauza (articolul 297 alin. (4) din Cod).

27. În cazul în care cauza a fost trimisă în instanța de judecată fără ca învinuitul să ia cunoștință de materialele dosarului și fără a primi copia rechizitoriului, instanța sesizată dispune, pe baza articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, executarea măsurilor în discuție de către procuror.

28. Curtea reiterează că o dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate opera în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie aplicată în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (a se vedea DCC nr. 171 din 8 decembrie 2022, § 24; DCC nr. 128 din 10 octombrie 2024, § 54). Având în vedere cele menționate mai sus, Curtea consideră că prevederea contestată nu ridică o problemă din perspectiva articolelor 20 și 26 din Constituție.

29. Curtea observă că autorul, de fapt, își manifestă dezacordul cu termenul de 3 zile care i-a fost acordat pentru a lua cunoștință de materialele urmăririi penale. Sub acest aspect, Curtea reamintește că nu analizează cazuri concrete și chestiuni de interpretare și de aplicare a legii, dar poate efectua doar un control abstract al constituționalității legii contestate (a se vedea DCC nr. 181 din 14 decembrie 2023, § 26; DCC nr. 71 din 18 iunie 2024, § 24). Curtea observă că problema abordată de autorul excepției de neconstituționalitate își are sursa în aplicarea legii, nu în neclaritatea acesteia. Curtea reiterează că chestiunile legate de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 172 din 7 decembrie 2023, § 22).

30. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 27 alin. (2), (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „[...] persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa [...]” din articolul 293 alin. (4) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Iurii Bordeniuc, în interesele dlui Dian Mitev, parte în dosarul nr. 1-739/2026, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 7 mai 2026

DCC nr. 75

Dosarul nr. 81g/2026